

DİLLƏRARASI ƏLAQƏLƏR VƏ DİLLƏRİN İNKİŞAFI XÜLASƏ

Məqalədə dillərarası əlaqələr, onları yaradan səbəblər təhlil edilmişdir. Bu sahədə aparılan tədqiqatlar təhlil edilərək dillər arasında baş verən əlaqələrin spesifik xüsusiyyətləri şərh olunmuşdur. Azərbaycan, türk, ingilis dillərinin bir-birinə təsirini əks etdirən faktlar əsasında ictimai-siyasi və iqtisadi əlaqələrin sürətli inkişafı, dillər arasında əlaqələr və onların qarşılıqlı inkişafı aydınlaşdırılmışdır. Dünya xalqları bir-biri ilə çoxcəhətli əlaqələrə malik olduğuna görə onların dilləri də qarşılıqlı şəkildə bir-birinə təsir göstərir və bir-birini zənginləşdirir. Dillər arası əlaqələr dillərin lüğət tərkibindəki inkişaf meyillərini, prosesini müəyyənləşdirir. Tədqiqatdan aydın olur ki, müstəqillik dövründə Azərbaycan, türk və ingilis dilləri ilə qarşılıqlı əlaqələr genişlənmişdir.

Açar sözlər: *dil əlaqələri, müxtəlif sistemli dillər, termin, terminologiya, terminoloji alınmalar.*

Qloballaşma və inteqrasiyanın geniş vüsət aldığı bir dövrdə müxtəlif xalqlar arasında əlaqələr genişlənir. **İnformasiya texnologiyalarının sürətli inkişafı**, ictimai, siyasi, iqtisadi, hərbi eləcə də sosial vəziyyətdə baş verən hadisələr dil əlaqələrinə birbaşa təsir göstərir. Dillərin müxtəlif dövrlərdə bir-birinə yaxınlaşması, bir-birindən uzaqlaşması da ictimai-siyasi hadisələrlə bağlı olmaqla yanaşı dil əlaqələrinin müxtəlif istiqamət və formalarını da yaradır. Dil əlaqələrinin inkişafında daxili əlaqələr ilə yanaşı, xarici əlaqələr kompleksi səciyyəsi və aparılma modelləri ilə seçilir. Bu baxımdan müstəqillik illərində Azərbaycan dili ilə türk dili, eləcə də Avropa dilləri arasında əlaqələr genişlənmişdir. Sovet dövründə isə bu əlaqələr sovet birliyinə daxil olan ölkələr arasında aparılmışdır. Azərbaycan dili isə türk dili, eləcə də birbaşa Avropa dilləri arasında əlaqələrdən təcrid edilmişdir. Ona görə də bu qohum dillər arasındakı istər təməli, istərsə də təmətsiz əlaqələrin olmaması dillər arasındakı əlaqələrin inkişafına təsir etmişdir.

Müasir dövrdə müstəqilliyin əldə edilməsi, ictimai-siyasi hadisələrin inkişaf prosesləri bu dilləri bir-birinə yaxınlaşdırmışdır. Dünya dilləri arasında dil əlaqələri müxtəlif formalarda olduğuna görə onun spesifik xüsusiyyətləri də bir-birindən fərqlənir. Tədqiqatlarda dünya dilləri qohum və qohum olmayan dillərə ayrılaraq müxtəlif qruplara daxil edilmişdir. Belə qrupların yaranması dillər arasındakı əlaqələrin xarakterinə də təsir edir. Bu prosesdə təmasda olan dil daşıyıcıları ona məlum olmayan əşyanın, məfhumun adını başqa dildən götürmüş və onu öz dilində işlətməyə başlamışdır. Dil daşıyıcılarının ünsiyyətdə iştirak etməsi dillərin qarşılıqlı təsirinin əsasını qoymuşdur. Dil əlaqələrinin formalaşması onun daşıyıcısı

---

* AMEA Z.Bünyadov adına Şərqsünaslıq İnstitutu, mansuranurali@gmail.com

olan hər bir xalqın inkişaf tarixindən, yerləşdiyi ərazidən və əlaqədə olduğu dillərin bir-birinə təsirindən asılıdır. Bu cəhətlər nəzərə alınaraq dil əlaqələrini müxtəlif cəhətdən təsnif etmək olar. Dillərin eyni kökdən olması, eyni qrammatik xüsusiyyətlərə malik olmasına görə dillər qohum və qohum olmayan dillərə ayrılır. İctimai-siyasi proseslə bağlı olaraq qohum və qohum olmayan xalqlar arasında ictimai-siyasi, iqtisadi əlaqələri xüsusi ayırmaq mümkündür. Qohum dillər arasında əlaqələr bütün dövrlərdə sürətlə inkişaf etmişdir. Çünki qohum dillər arasında əlaqələr artdıqca bu dillərin qarşılıqlı təsiri də güclənmişdir. Dillərin qarşılıqlı təsiri ilə dillərin birindən digərinə dil vahidləri keçmiş və bu prosesdə dil yeni ifadə vasitələri ilə zənginləşmişdir. Y.A.Belçikov dil əlaqələri və onların inkişaf məsələlərinə kompleks şəkildə yanaşmışdır. Birinci növbədə dil əlaqələrinin səbəblərini, mexanizmini və dillərə təsir formalarını müəyyənləşdirərək dillərin interferensiyasının başlanğıc forması hesab etmişdir. Dillərarası əlaqələr prosesi isə bir dilin başqa dillər hesabına zənginləşməsinə gerçəkləşdirir. Qohum dillər və onlarla bir ərazidə yaşayan qohum olmayan dillərin qarşılıqlı əlaqələri dillərin hər birinin müxtəlif leksik səviyyələrində özünü göstərir.

Dillərarası əlaqələr birinci növbədə dilin lüğət tərkibinə təsir edir. Dünya dillərinin əksəriyyətində olduğu kimi Azərbaycan dilinin terminoloji qatı da müxtəlif sistemli dillərin təsiri ilə zənginləşir. Dünya dövlətləri ilə əməkdaşlıq, ictimai-siyasi dəyişikliklər, elmi-texniki tərəqqi, dünya elmlərinə inteqrasiya ilə bağlı olaraq dillərarası əlaqələr genişlənmişdir. Dilimizin tarixən keçdiyi inkişaf yoluna nəzər saldıqda dilimizin zənginləşməsinə, formalaşmasına təsir edən amillərlə yanaşı, dillərin təsiri də özünü əks etdirir. Mövcud olan dillər mütəmadi olaraq bir-biri ilə əlaqədar olaraq inkişaf edir. Dünya xalqları bir-biri ilə çoxcəhətli əlaqələrə malik olduğuna görə onların dilləri də qarşılıqlı şəkildə bir-birinə təsir göstərir və bir-birini zənginləşdirir. Xalqın tarixini izləmədən, dillər arasındakı əlaqələri müəyyənləşdirmədən lüğət tərkibindəki inkişaf meyillərini aşkar etmək mümkün deyildir. Hər bir xalqın dili ictimai-siyasi, iqtisadi, mədəni, sosial hadisələrə uyğun olaraq inkişaf edir. V.fon Humboldt “xalqın ruhu onun dili, xalqın dili onun ruhudur” deməklə dilə fəlsəfi nöqteyi-nəzərdən yanaşmış, bütün dillər arasında əlaqə olduğunu aydınlaşdırmağa çalışmışdır. Alman alimi Avqust Şleyxerə görə, “dil səslərlə ifadə olunan təfəkkürdür”. O, dili sistem kimi təsəvvür edir və ona bu baxımdan yanaşmağı vacib bilir, dili təbiət hadisəsi adlandırır [Qasimov: 2007, s.38].

Uzun tarixi yol keçmiş Azərbaycan dili şifahi xalq ədəbiyyatından, “Kitabi-Dədə Qorqud”, M.Kaşğarının “Divanü luğat-it-türk” kimi qüdrətli abidələri ilə tanınaraq dünya dilləri içərisində öz yerini tutmuşdur. Dilin inkişafı bütün dövrlərdə sosial hadisələrlə bağlıdır. Azərbaycan dili bütün dövrlərdə müxtəlif dillərlə əlaqədə olmuş, bu da onun lüğət tərkibində öz əksini tapmışdır. Dil əlaqələrinin təsiri ilə dillərin inkişafı iki istiqamətdə özünü göstərir: dilin inkişafının ekstralinqvistik (dilxarici) və intralinqvistik (dildaxili) amilləri. Dillərarası əlaqələr dillərin inkişafının ekstralinqvistik amilləri ilə bağlıdır. Dünya dilçiliyində müxtəlif adlarla öyrənilən dil əlaqələri dilin bütün sahələrini əhatə edir və dillərin inkişafında əhəmiyyətli

yətli dərəcədə rol oynayır. Dillərin bir-biri ilə qarşılıqlı əlaqəsi, münasibəti, birinin digərinə zahiri və daxili təsiri dil əlaqəsi adlanır. Dil əlaqəsi iki və daha çox dil arasında ola bilər. Dil əlaqələri sosial dil faktlarının vəhdətinə əsaslanan dillərarası münasibət prosesidir. Dillər arasında əlaqələrin artması, elmi-texniki tərəqqi bir dilin sözlərinin digər dil tərəfindən alınması zərurətini yaradır. Əgər söz tələbat nəticəsində keçərsə, başqa sözlə desək, söz dilə anlayışla və ya aid olduğu əşyanın özü ilə keçərsə, onda həmin söz dili zənginləşdirir. İ.Qasimov yazır: “Belə qarşılıqlı təsirlər dilləri məhdud milli çərçivədən çıxarır, cəmiyyətin inkişafının müxtəlif sahələrində beynəlxalq əlaqələrin formalaşmasını və inkişafını sürətləndirir, xalqlar arasında sıx əməkdaşlığı reallaşdırmaqla dil əlaqələrini də artırır” [Qasimov: 2007, s.187].

Dünyanın əksər dillərində olduğu kimi, Azərbaycan dilinin başqa dillər ilə əlaqələrinin artması, elmi - texniki tərəqqi bir dilin sözlərinin digər dil tərəfindən alınması zərurətini yaradır. Əgər söz tələbat nəticəsində keçərsə, başqa sözlə desək, söz dilə anlayışla və ya aid olduğu əşyanın özü ilə keçərsə, onda həmin söz dili zənginləşdirir. Bu proseslər, dillərin qarşılıqlı təsiri ayrı-ayrı dövrlərdə fərqli xarakter daşmışdır. Ə.Dəmirçizadə yazır ki, ümumiyyətlə, dilin, yaxud konkret bir dilin tarixini və ya onun hər hansı bir vahidini, hər hansı bir cəhətini dürüst və dəqiq öyrənmək üçün dildən ünsiyyət vasitəsi kimi istifadə edənlərin tarixini tədqiq etmək zəruridir. Çünki dilin ən kiçik vahidi olan fonemdə, ən böyük vahidi olan cümlə də və belə vahidlər sistemi haqqında əsrlər boyu yaşayaraq hər bir müstəqil dil də həmin dildə danışanlarla üzvi surətdə bağlı olur [Dəmirçizadə: 1979, s.3]. Bir dilin başqa dilə təsiri zaman keçdikcə dəyişir. Ona görə də dilin tarixini cəmiyyətdən kənarında öyrənmək olmaz. Cəmiyyət inkişaf etdikcə, müxtəlif xalqlar təşəkkül tapdığı kimi müxtəlif dillər də meydana çıxmış və zəngin tarixi inkişaf yolu keçmişdir. Dillər qarşılıqlı olaraq bir-biri ilə əlaqədədir, bu əlaqələrin əsasını sosiolinqvistik amillər təşkil edir. Dünya xalqları bir-biri ilə çoxcəhətli əlaqələrə malik olduğuna görə onların dilləri də, qarşılıqlı şəkildə bir-birinə təsir göstərir və bir-birini zənginləşdirir. Elmi-texniki mübadilələrin genişliyi, qarşılıqlı əlaqələrin yaranması dillərin qarşılıqlı zənginləşməsində öz əksini tapır. S.Sadiqova yazır: “Dünya dillərinə nəzər yetirsək, aydın olur ki, heç bir dil yalnız öz daxili imkanları əsasında inkişaf etmir. Bütün dillər mütləq şəkildə başqa dillərlə qarşılıqlı əlaqədə inkişaf edir. Azərbaycan dilinin lüğət tərkibinin zənginləşməsində alınma ləkəmlər mühüm yer tutur. Hazırda Qərbi inteqrasiya ilə bağlı olaraq elmi-texniki inkişaf, baş verən yeniliklər dilimizə bir çox alınmaların keçməsi ilə nəticələnir. Dilin lüğət tərkibinin zənginləşməsində dil əlaqələri durur”[Sadiqova: 2025, s.606]. Ona görə də lüğət tərkibindəki inkişafı xalqın tarixi-ictimai-siyasi, iqtisadi, mədəni, təsərrüfat əlaqələri əsasında baş verir.

İnsanlar arasında ünsiyyətin həyata keçirilməsində əsas vasitə kimi çıxış edən dil müxtəlif sosial sferaların təsiri ilə inkişaf edir. Sosial quruluşun dillə əlaqəsi sosial təbəqələr və onları birləşdirən elementlərlə vəhdət yaradır. Peşə, mədəniyyət, adət-ənənə hər biri dildə öz silinməz izini buraxır. Cəmiyyətdə gedən bütün

proseslər, ictimai hadisələr və ətraf mühitin insan təfəkkürünə təsiri dildə öz əksini tapır [Dəmirçizadə: 1979, s.3]. Göründüyü kimi, dil cəmiyyətin, ictimai-siyasi mühitin təsiri ilə formalaşır və inkişaf edir. Dillərarası əlaqələr dedikdə, dilçilik ədəbiyyatında bir dilin təsiri ilə digər dildə baş verən dəyişikliklər, yeniliklər nəzərdə tutulur. S.Cəfərov yazır: “Dil ictimai bir hadisədir və o, cəmiyyətlə birlikdə yaşayır və inkişaf edir. İctimai-iqtisadi, siyasi əlaqələrin dəyişməsi, elm, texnika və mədəniyyət sahəsində arasıkəsilməyən yeniliklərin yaranması ilə əlaqədar olaraq, dildə yeni-yeni sözlər meydana gəlir. Dilin lüğətində daimi bir dəyişmə, artma və zənginləşmə prosesi gedir. Dillərin qarşılıqlı zənginləşməsi məsələsi millətlərin və xalqların, onların mədəniyyətlərinin qarşılıqlı əlaqəsi və qarşılıqlı zənginləşməsinin qanunauyğunluqlarından doğur [Cəfərov: 1988, s.38]. Dillərarası əlaqələrin yaranma səbəbləri tarixi şəraitlə bağlıdır. Dilçilikdə dillərarası əlaqələr fərqli tərzdə tədqiq olunsun da əsas olan odur ki, dillər qarşılıqlı şəkildə inkişaf edir. N.Məmmədli “Azərbaycan dilində alınma terminlər” adlı əsərində göstərir ki, dil əlaqələri sosioloji prinsiplər bazası əsasında tədqiq olunur. Dil sosial şəraitdən təcrid oluna bilməz, yəni o, sosial faktdır-sosial şərait dil əlaqələrini şərtləndirir. Deməli, dil əlaqələrini fizioloji və psixoloji səbəblər deyil, cəmiyyətin quruluşunda baş verən dəyişikliklər müəyyənləşdirir [Məmmədli: 1977, s.318]. Dillərarası münasibətlərin yaranması dünya dillərinin hər birində dilin yarandığı tarix qədər qədimdir. İctimai-siyasi şəraitlə bağlı olaraq xalqların tarixi keçmişinə uyğun olaraq dil əlaqələri də genişlənməmişdir. R. Heydərov qeyd edir ki, əlaqələrin yaranmasında xalqların bir yerdən digər yerlərə köçməsi, ilkin qəbilə və tayfadaxili əlaqələr, müxtəlif dövrlərdə baş verən müharibələr, ticarət əlaqələri, dövlətin yaranması və onun dil siyasəti, təhsil sisteminin yaranması və ən nəhayət, müasir radio və televiziya yaradılması, internet və distant təhsilin getdikcə daha çox yayılması, miqrasiyanın adi hal almasını göstərmək olar. Bütün bunların hamısı dil əlaqələrinin yaranma səbəblərini şərtləndirən amillərdir [Heydərov: 2013, s.50].

Göründüyü kimi, cəmiyyət yaranıb, inkişaf etdikcə xalqlar arasında əlaqələr yaranmış, dillər arasında əlaqələrin inkişafına zəmin yaranmışdır. Çünki, cəmiyyət inkişaf etdikcə dil də inkişaf edir, dilin zənginləşməsinə şərait yaranır və formalaşır. Azərbaycan dilinin lüğət tərkibi də dil əlaqələrinin qədim tarixini özündə əks etdirir. Azərbaycan dilinin lüğət tərkibinin zənginləşməsi və inkişafında ərəb, fars, türk, rus və başqa dillərə məxsus leksemlər mühüm rol oynamışdır. Ərəb, fars dilləri dilimizin zənginləşməsində böyük rol oynamışdır. Azərbaycan dilinə ərəb fars sözlərinin daxil olması, əsasən, XIII-XIV əsrlərdən başlamışdır. Bu da regionda baş verən ictimai-siyasi hadisələrlə bağlıdır. T.Hacıyev yazır ki, bugünkü İran torpağı tarixən İran və Azərbaycan dövlətlərinin növbələşdiyi yer olub. Ona görə farscaya həm yazılı ədəbi dildə, həm də birbaşa danışq, şifahi ünsiyyət yolu ilə daxil olan türkiizmlər əhatə olunmuşdur. Ona görə də bu ərazidə yaşayan xalqlar bir-birinin dilini, az qala ikidillik səviyyəsində biliblər [Hacıyev: 2018, s.4].

Müasir qloballaşma dövründə də ayrı-ayrı dünya dillərinin ingilis dili ilə əlaqələri güclənmişdir. Müxtəlif sistemli dillərdən olan Azərbaycan, türk və ingilis dilləri arasında olan əlaqələr qohum və qohum olmayan dillər arasındakı əlaqələrlə bağlıdır. Bu cür əlaqələr qarışıq dil əlaqələridir və bu tipli əlaqələr müasir dövrdə səciyyəvi xüsusiyyətləri ilə seçilir.

Dünya dillərində qarışıq dil əlaqələri hər bir dilin lüğət tərkibinə təsiri ilə seçilir. Azərbaycan, türk, ingilis dil əlaqələrinin qarşılıqlı inkişafı bu dillərin lüğət tərkibində ingilis mənşəli xeyli sözün olması ilə bağlıdır. Məsələn, provayder, edator, planşet, plotter, eklektizm, eksternat, histoqram, inkassator, insomniya, bank, feysbuk, banknot, internet, summativ printer, kompüter və s. Azərbaycan-İngilis dil əlaqələrinin sürətli inkişafı ilə yaranan leksik təbəqənin özünəməxsus xüsusiyyətləri vardır. Azərbaycan, türk-İngilis dil əlaqələri həm təməşli, həm də təməssiz növləri diqqəti cəlb edir. Hazırda bu dillər arasında əlaqələr ölkələr arasında birbaşa əlaqələrlə bağlıdır.

Beynəlxalq dil kimi dil əlaqələrin inkişafı ilə bağlı olaraq son dövrlərdə ingilis dili aparıcı dillərdən hesab edilir. Bu dil əlaqələrinin təsiri ilə Azərbaycan, eləcə də türk dillərinə keçən ingilis dilində alınan terminlərin sayı da sürətlə artmaqdadır. Bu da onu göstərir ki, dillərarası əlaqələr daha çox müxtəlif dövrlərdə yaranmış tarixi şəraitlə bağlıdır. Bütün dövrlərdə ictimai-siyasi tarixi şəraitdən asılı olaraq Azərbaycan xalqı onu əhatə edən qonşu dövlətlərlə qarşılıqlı əlaqədə olmuşdur. Bu hərtərəfli əlaqələrin təsiri ilə dil əlaqələri də inkişaf etmişdir. Bütün bu proseslər dillərarası əlaqələrə həm sosiolinqviistik, həm etnolinqviistik baxımdan təsir etmişdir. Dil əlaqələrinin inkişafı prosesində dünya dillərinin hər birinin dil sistemində müxtəlif səviyyələrində təsirlər baş verir. Dil sistemində bu təsirlər dillərin leksik səviyyəsində daha çox müşahidə olunur. Bu əlaqələrin təsiri ilə dillər qarşılıqlı şəkildə inkişaf edir və dillərin müəyyən vahidlərinin alması ilə nəticələnir. Bu əlaqələrin sürətlənməsi dillərarası əlaqələri genişləndirir və dillərin lüğət tərkibini daha da zənginləşdirir. Dünya xalqları bir-biri ilə çoxcəhətli əlaqələrə malik olduğuna görə onların dilləri də qarşılıqlı şəkildə bir-birinə təsir göstərir və bir-birini zənginləşdirir. Elmin, mədəniyyətin, iqtisadiyyatın, sənayenin və s. bütün sahələrdə əlaqələr yüksək səviyyədə inkişafı dillərin inkişafına güclü təkan vermişdir. Azərbaycan ikinci dəfə müstəqillik əldə etdikdən sonra, dünya dilləri ilə birbaşa əlaqələri genişlənməmişdir. Müasir elmi-texniki tərəqqi beynəlxalq və millətlərarası əlaqələr dil vasitəsi ilə reallaşır. Bu əlaqələr sosial mühitdə baş verən siyasətlə bağlıdırsa, ünsiyyətin forması olan dil isə onu gerçəkləşdirən ən mühüm vasitədir.

Hazırkı dövrdə dünya dövlətlərinin Azərbaycana maraqları artmış, dövlətlərarası əlaqələrin sürətli inkişafı dillərarası əlaqələrin yaranmasına şərait yaratmışdır. Azərbaycan və Avropa ölkələri, eləcə də Türkiyə münasibətləri hər zaman dövrün siyasi reallıqları əsasında formalaşmış və dil əlaqələrinin təsiri ilə Azərbaycan dilinin lüğət tərkibi zənginləşmişdir.

ƏDƏBİYYAT

1. Bünyadov Z. Azərbaycan VII- IX əsrlərdə, Bakı. “Azərnəşr”, 1989, 336 səh.
2. Cəfərov S. Müasir Azərbaycan dilinin leksikologiyası, Bakı, “Maarif”, 1988.
3. Dəmirçizadə Ə. Azərbaycan ədəbi dilinin tarixi, I hissə, Bakı, 1979.
4. Hacıyev T. Seçilmiş əsərləri, Bakı, “Elm”, 2018.
5. Heydərov R. Dillərin inkişafında dil əlaqələrinin rolu, “Elm və təhsil”, Bakı-2013.
6. Qasımov İ. Azərbaycan terminologiyası, Bakı, “Mütərcim”, 2007.
7. Qurbanov A. Ümumi dilçilik. I cild (3 cilddə). Bakı, “Nurlan”, 2019, 448 səh.
8. Məmmədli N. Azərbaycan dilində alınma terminlər, Bakı, “Elm və təhsil”, 1917.
9. Nağısoylu M., Sadıqova S. Azərbaycan ədəbi dilinin zənginləşmə mənbələri və inkişafı, Bakı, “Elm” 2020, 414 səh.
10. Rəhimova D. Müasir fars dilində Azərbaycan-türk sözləri, Bakı, 1998, 148 səh.
11. Sadıqova S. Azərbaycan terminologiyasının nəzəri əsasları, Bakı, “Elm və təhsil”, 2025, 804 səh.

МЕЖЯЗЫКОВЫЕ ОТНОШЕНИЯ И РАЗВИТИЕ ЯЗЫКА
РЕЗЮМЕ

В данной статье анализируются межязыковые отношения, причины их возникновения. Были рассмотрены исследования в этой области. На основе фактов, отражающих влияние азербайджанского, турецкого, английского языков друг на друга, выясняются быстрое развитие социально-политических и экономических связей, отношений между языками и их взаимное развитие. Поскольку народы мира имеют многогранные связи друг с другом, их языки также взаимодействуют и обогащают друг друга. Межязычные отношения определяют тенденции, процесс развития языков в словаре. Исследование показывает, что в период независимости расширились отношения с турецким и английским языками.

Ключевые слова: языковые ссылки, различные языки, термины, терминология, терминологические заимствования.

INTERLINGUAL RELATIONS AND LANGUAGE DEVELOPMENT
SUMMARY

This article analyzes inter-lingual relationships, the reasons for their occurrence. Research in this area was reviewed. On the basis of facts reflecting the influence of Azerbaijani, Turkish, English languages on each other, the rapid development of socio-political and economic ties, relations between languages and their mutual development are clarified. Since the peoples of the world have multifaceted ties with each other, their languages also interact and enrich each other. Interlingual relations determine trends, the process of development of languages in the dictionary. The study shows that during the period of independence, relations with Turkish and English expanded.

Keywords: language links, various languages, terms, terminology, terminology borrowings.